

Vier gevallen van kopziekte

Een telefoontje van een veehouder; “Wéér een liggende koe en wel de derde van deze week!” Van collega’s had ik al gehoord dat de vorige gevallen koeien met een zogend kalf waren, die een magnesiumtekort in het bloed hadden.

MAURITS BOSGOED, dierenarts bij DAP Vaassen

Koeien met een tekort aan magnesium krijgen hersenverschijnselen. ‘Het slaat ze in de kop’ en ‘kopziekte’ is daarom een logische en veel gebruikte term. Omdat een koe met kopziekte een spoedgeval is, snel ik op deze najaarsdag richting de veehouder. Bij het bedrijf aangekomen, zie ik hem al aan de weg staan. “De koe ligt op een van de achterste percelen”, zegt de boer als hij met modderige laarzen bij mij in de auto stapt. Over gladde koepaden en met de ruitwissers op de hoogste stand glibberen we naar het perceel. Nergens zie ik nog een koe liggen. We vervolgen onze weg door het gras, terwijl ik hoop dat mijn niet-4x4-auto zich niet laat kennen.

In de hoek van de wei aangekomen, wordt ons duidelijk waarom we de koe niet met een zagen; ze was namelijk half in de sloot gerold. Gelukkig zag een oplettende buurman dat we zijn hulp konden gebruiken. We gooien een touw om de hoorns en met man en auto trekken we de stuiptrekkende koe een paar meter de wei in. Het is een naar gezicht de koe tekeer te zien gaan. Ritmisch krijgt ze krampen, slaat ze haar kop naar achteren en brult ze soms angstaanjagend met schuim op haar bek. Door het tekort aan magnesium (en calcium) geven zenuwen ongecontroleerd impulsen. Dit gebeurt niet alleen bij de skeletspieren en in de hersenen, maar ook bij de hartspieren. Reden dus dit magnesium- en calciumtekort snel weer op peil te brengen met een infuus. Een klusje waarbij we tussen de zwaaiende kop en poten ook vooral op onszelf moeten letten. De buurman en de veehouder houden met touwen de kop en poten wat bij me weg en

FOTO: MAURITS BOSGOED

ik breng een naald in de halsader. Eerst vang ik wat bloed op in een bloedbuisje om vervolgens het infuus aan te sluiten. In dit infuus zit veel magnesium en calcium en omdat dit effect heeft op de zenuwen en spiercontracties, is het belangrijk letterlijk een vinger aan de pols te houden. Gaat het hart onregelmatig kloppen, dan laat ik de infuussnelheid even dalen. Na een half uurtje zit de halve liter infuus erin en spuit ik nog wat calcium en magnesium onderhuids na. We spreken af dat als ze na een paar uur nog niet is opgeknapt of weer terugvalt, we deze behandeling herhalen. Uit het bloedonderzoek dat we op de praktijk hebben uitgevoerd, blijkt inderdaad dat zowel het calcium- en magnesiumgehalte veel te laag waren. Deze koe is in de loop van de dag weer opgeknapt en heeft geen extra infuus nodig gehad. Een vierde geval kwam een dag later, maar voor deze koe kwam onze hulp helaas te laat.

Een typisch geval van kopziekte: kop achterover, schuim op de bek en rode draaiende ogen.

Vier kopziektegevallen op hetzelfde bedrijf in zo'n korte tijd heeft natuurlijk een oorzaak. Het waren alle vier zoogkoeien met kalveren van een paar weken oud, met volledige weidegang. Ze werden niet bijgevoerd. Lacterende koeien hebben een sterk verhoogde magnesium- en calciumbehoefte. Als de weide waarin ze lopen dan weinig magnesium bevat en veel kalium, gaat het mis. Door de hoge hoeveelheid kalium in de grond, neemt de grasplant minder magnesium op. De plantjes worden dan minder groen, maar blijven wel groeien. Doordat moderne melkkoeien geen volledige weidegang hebben en daarnaast een uitgebalanceerd rantsoen met maïs en krachtvoer krijgen, komt kopziekte tegenwoordig nauwelijks meer voor. \$